

RÖJNING

– formar framtidsskogen

Kvalitet från planta till planka – en serie med tankar för ditt skogsbruk från AB Karl Hedin

AB Karl Hedin är en familjeägd sågverks-, emballage- och handelskoncern med verksamhet i Sverige och Baltikum. Företaget grundades i början av 1900-talet och har idag drygt 800 anställda.

AB Karl Hedin Råvara förser företagets sågverk i Sverige med virke. Vi har kontor i Krylbo, Köping, Storvik, Säter och Uppsala. Kontaktuppgifter till din virkesköpare hittar du på

www.abkarlhedin.se/ravara/

Eller ring vårt huvudkontor på telefon: 010-121 90 00

Text och produktion: Silvinformation AB / Areca Information AB 2013 Idé: Bo Holm, AB Karl Hedin.

Foto. Omslag: Björn Svensson/SKOGENbild. Baksidan: Silvinformation.

Januari 2014

Bergslagspanel är en populär produkt från AB Karl Hedin. Den görs av de finkvistiga inre delarna av grantimmer. Panelen grundmålas två gånger i fabrik.

Många bra argument för röjning

Det finns inte längre någon lag som tvingar dig att röja din ungskog. Det tycker vi är bra. Skogsskötsel ska inte vara en samhällelig plikt utan något du gör för att få ett rikare liv.

Nästan alla skogsförnygringar kommer dock förr eller senare att behöva röjas. Oftast handlar det om att ta bort självförnygrad björk som hämmar barrplantornas tillväxt – tusenbröder av klen, självförnygrad björk gör ingen skogsägare glad – eller rik.

Det finns också hyggen där det kommer upp så många självförnygrade granar och tallar att de hämmar huvudstammarnas kvalitet och tillväxt.

En väl utförd röjning ...

- Läger grunden till ett värdefullt bestånd med önskad trädslagsblandning och bra kvalitet.
- Ger träd som växer bättre och blir mer stormfasta.
- Ger valfrihet i den kommande skötseln, eftersom gallringarna inte behöver fokusera på trängda träd med dålig kvalitet.
- Betalar sig normalt redan vid första gallringen genom billigare avverkning.

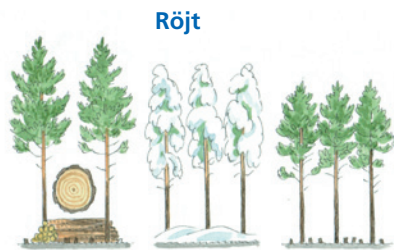
Om du inte röjer ...

...får du en tät skog med många, klena stammar. Kvaliteten blir dålig och risken ökar för snö- och vindskador.

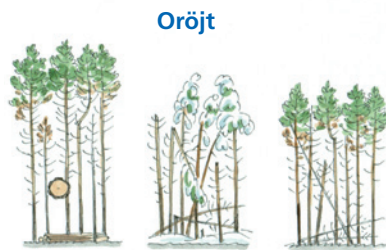
I naturligt förnygrad tallskog kommer förväxande, grovgreniga "vargar" ta över samtidigt som många framtidsstammar efterhand dör av trängseln. Är det dessutom gott om björk blir det framtida beståndet en blandning av grova, kvistiga tallar och björkar av dålig kvalitet.

I planterad tallskog kommer förväxande björkar att piska tallarnas toppskott. De får slängkrökar, sprötkvistar och dubbeltoppar. En del tallar kommer också att dö av trängseln. Det framtida beståndet blir en blandning av björk och tall, båda med dålig kvalitet.

Planterad gran klarar visserligen ett björk uppslag ganska bra, men granarnas tillväxt hämmas påtagligt. En del granar kommer också att drabbas av piskskador.

Röjt

Oröjt

Den röjda skogen blir grövre, mer storm- och snösäker, får bättre kvalitet och drabbas mindre av självgallring. Illustration: Nils Forshed

Bättre än ett träningspass på gymmet

AB Karl Hedin hjälper dig gärna med röjningen. Kontakta oss för skötselråd och prisuppgift.

Annars är röjning ett bra och lönsamt arbete för dig som vill jobba själv i din skog. Många tycker dessutom att det är roligt att röja – "man ser att man har gjort något".

Röjning kan ge en hygglig timpeng, även om en proffsröjare ofta röjer dubbelt så snabbt som en "söndagsröjare".

Vi på AB Karl Hedin uppmuntrar dig som har tid och ork att röja själv. Men tänk på två saker:

- Vår erfarenhet är att många självverksamma röjare inte vågar ta i tillräckligt hårt. Det står kvar för många stammar efter röjningen, och det påverkar skogens fortsatta utveckling negativt. Om du röjer själv: ta för vana att kontrollera ditt arbete med

jämna mellanrum. Det tar bara några minuter att slå en provyta.

- Det är lätt att överskatta den tillgängliga tiden! Många skogsägare har goda ambitioner, men tiden räcker inte alltid till. Skjuter man upp en röjning bara ett enda år blir den *mycket* dyrare – ungskogen växer snabbt och arbetstiden ökar dramatiskt med ökad trädhöjd.

En liten tankeställare ...

En skogsägare har tänkt röja ett 4 hektar stort bestånd och disponerar 10 helger per år à 4 timmar.

Ägarens prestation är hälften av en proffsröjares, 2 dagsverken per hektar, jämfört med ett dagsverke för proffset.

Proffset är klar på 4 dagar, den självverksamma är klar efter 1 år och 6 månader ...

Det är viktigt att följa upp röjningen med provtyor. En radie på 5,64 m ger en provyta som är 100 m². Räkna antalet stammar i provytan och multiplicera med 100 så får du antalet stammar per hektar. Gör ett par sådana här kontroller varje arbetspass.

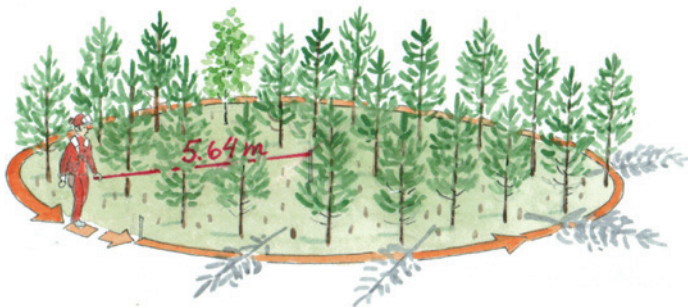

Illustration: Nils Forshed

Hur hårt ska skogen röjas?

Efter slutröjningen bör beståndet ha ett förband (avstånd mellan stammarna) på 2 till 2,5 meter. En bra tumregel är att du ska kunna "flyga flygplan" genom skogen när du är klar.

Illustration: Rose-Marie Rytter

Några tips

Sådd och självföryngrad tall. Sådd och självföryngring används oftast på lite torrare marker, där det normalt inte blir några större problem med björk uppslag. Däremot kan det bli tätt med tallplantor och då behövs en plantröjning vid 0,5 – 1 meters höjd för att jämna ut höjdskillnaderna och ta bort förväxande vargar. Lämna om möjligt 6 000 till 8 000 plantor per hektar. Vid 3 till 4 meters höjd görs en slutröjning. Om det är gott om älg, vänta till 4 meter.

Planterad tall. Tall planteras ofta på lite bördigare marker, och då är det alltid risk för björk uppslag. Tallen är *mycket* känslig för trängsel från förväxande björk och därför måste lövet röjas bort när tallarna är cirka 2 meter höga. Om lövuppslaget är rikligt kan röjningen behöva upprepas när träden är 3 meter höga.

Planterad gran. Granmarker är ofta också bra marker för björk.

- På friska marker görs den första röjningen normalt vid 2–3 meters höjd.
- På friska–fuktiga marker bör en första lövröjning göras när granarna är ca 2 meter höga och upprepas när de är 3–4 meter, så att stubbskotten efter den första röjningen inte hinner växa om barrträden.
- På fuktiga och frostlänta marker kan man gärna lämna en lövskärm som frostskydd. Skärmen avvecklas när granarna är 3–4 meter.

Rekommenderat antal huvudstammar efter slutröjning

Om beståndet efter röjning är tätare än vad tabellen anger, kan det krävas en extra gallring och längre tid för att nå en given diameter vid slutavverkningen.

	Tall			Gran		
	Svag	Medel	God	Svag	Medel	God
Markens bördighet	Svag	Medel	God	Svag	Medel	God
Lämpligt antal gallringar	1	2	2 – 3	1	2	2 – 3
Stamantal efter slutröjning, min/max	1 400 1 600	1 900 2 200	2 500 2 800	1 300 1 500	1 900 2 100	2 500 2 700
Avstånd mellan huvudstammar, meter	2,7–2,5	2,3–2,2	2,0–1,9	2,8–2,6	2,4–2,2	2,0–1,9

Röjning lönar sig nästan alltid

Röjning är en investering som betalar sig genom minskad avverkningskostnad och ökat virkesvärde i framtida gallringar och slutavverkning.

Ett räkneexempel

Tabellen visar en av många möjliga analyser man kan göra i kunskaps-systemet kunskapsdirekt.se, som finns på webben.

Den här kalkylen gäller för ett hektar naturligt föryngrad tall på medelgod mark (T22) i Mellansverige. Röjningen görs vid 2–3 meters höjd och kalkyl-räntan är 2 %.

Tiden inte mogen för energigallring

I dag diskuteras det alltmer att skjuta på lövröjningen och i stället göra en energigallring när skogen är runt 20 år gammal.

Lönsamheten är dock tveksam – tekniken för att avverka klena träd är inte riktigt framme än. Det är dessutom risk för snöbrott och vindfällen efter gallringen, eftersom träden är klena och har högt uppsatta kronor. Vi avråder därför tills vidare från denna strategi.

	Oröjt	Röjt
Vid förstagallringen		
Ålder	40	45
Uttagen volym, m ³ fub	39	40
Medelstam i uttaget, m ³ fub	0,043	0,080
Virkesintäkt, kr	12 500	12 900
Avverkningskostnad, kr	12 100	7 800
Nettointäkt vid 1:a gallring, kr	500	5 000
Röjningsvinst		4 500
Diskonterad röjningsvinst, kr		650
Kommande nettointäkter		
2:a gallring, kr	1 000	5 900
3:e gallring, kr	4 500	-
Slutavverkning, kr	65 900	124 000

Illustration: Anna Marconi

Hänsyn i röjning

Vid röjningen kan vi utveckla skogens natur- och kulturmiljövärden genom att lämna en del områden oröjda och röja andra hårdare.

Områden som bör lämnas oröjda eller bara röjas försiktigt

- Kantzoner mot impediment, åker och vattendrag.
- Strandskogar.
- Rasbranter.
- Bäckdråg och bäckraviner.
- Lövrika fuktområden.
- Hällmarksimpediment.

Områden som kan röjas extra hårt

- Odlingsrösen.
- Torp och husgrunder.
- Gamla stigar/vägar.
- Brunnar.
- Gravar/gravrösen.
- Utsikter.

Gynna biologisk mångfald

- Lämna några lövträdsgrupper oröjda. En del träd kommer då att självgallras och ge död ved, vilket är en bristvara i många skogar.
- Lämna en del täta grupper med klena aspar.
- Röj så att andelen lövträd och lövträdsdominerade skogar ökar – man ska lämna mer löv i röjnings-skogen än vad man vill ha i den gamla skogen, eftersom lövträden gallras bort eller dör med tiden.
- Öppna upp en del luckor som släpper ner ljus till marken, det gynnar både florans och pollinerande insekter.
- Röj fram ljuskrävande träd och buskar i luckor och bryn.
- Spara och röj gärna fram sälg samt bärande träd och buskar, till exempel rönn, en, fågelbär och apel.

Lämna bärande träd och buskar, t.ex. rönn. Det uppskattas av älg, fåglar och insekter.

Foto: Silvinformation

Kvalitet från planta till plank är en serie tips och tankar kring skogsskötsel. Syftet är att hjälpa dig att bli en nöjd skogsägare som balanserar lönsamhet och andra värden på ett för dig optimalt sätt på kort och lång sikt. För glöm aldrig: det är din skog. Det är dina och din familjs drömmar som ska förverkligas. Det finns inget absolut rätt sätt att sköta en skog. Lagar och förordningar sätter vissa gränser, men inom dem finns det i dag en stor frihet. Utnyttja den! Vi på AB Karl Hedin vill gärna vara din samarbetspartner på denna spännande resa mot framtiden!